

УДК 811.11

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/59-3-22>

Тетяна ХОМЕНКО,

orcid.org/0000-0002-7871-1940

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри германських мов, зарубіжної літератури та методик їхнього навчання

Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка

(Кропивницький, Україна) tat04jana24@gmail.com

ЗМІСТ МІФОЛОГЕМИ СВІТОВОГО ДЕРЕВА У КАРТИНІ СВІТУ ДАВНІХ ГЕРМАНЦІВ

Статтю присвячено розгляду міфологеми Світового дерева у мовній картині світу давніх германців. Процеси глобалізації, інтеграції, міграції швидко розвиваються у сучасних умовах життя. Все більше людей потрапляють у ситуації, коли треба спілкуватися з представниками інших культур. Мовна картина світу фіксує особливості мислення людей. Знання історичного розвитку мовної картини світу різних народів допоможе успішному спілкуванню.

Мова народу пов'язувалася з його світобаченням ще В. фон Гумбольдтом. Зараз мовна картина світу розглядається дослідниками як відображення смислів, що функціонують у мові.

К. Юнг та К. Керенї пояснювали міфологеми як сталу частину міфу і відносили до неї оповіді про богів, про героїчні битви та подорожі у підземний світ. Дана стаття має на меті з'ясування змісту міфологеми Світового дерева у мовній картині світу давніх германців.

Міфи багатьох народів світу містять міфологеми Світового дерева, яка є відображенням уявлень давніх людей про будову Всесвіту, Світове дерево уособлює вісь Всесвіту. Германско-скандинавська міфологема Світового дерева охоплює певні характеристики: Світове дерево повинно бути Деревом життя, Деревом пізнання, вічнозеленим деревом, прекрасним, славетним, найкращим деревом. Хоча у текстах «Едд» прямо вказується на ясен Ігдрасиль як Світове дерево, дискусія дослідників з приводу виду цього дерева не вибухає. Було зазначено, що Світовим деревом можуть бути як ясен, так і тис або дуб.

*Назва Yggdrasill була етимологізована як *igwja «тис» та *dher «стовп», отже, «тисовий стовп». Всі частини тиса – отруйні, він не може слугувати прообразом Дерева життя.*

*Дуб у германско-скандинавів був священним деревом. Давньогерманська назва дубу *aik- є табуованою, корінь не можливо однозначно етимологізувати. Різні спроби етимологізації актуалізують характеристики, які можуть бути притаманними Світовому дереву: Дерево життя, могутній, твердий. Але дуб теж асоціюється із смертю – блискавки найчастіше потрапляють у дуби, сухе дерево не може бути Світовим деревом.*

Ясен – найбільш вдале втілення Світового дерева. Ясен присвячений верховному богу Одіну, з нього виготовлений перший чоловік Ask, ясені функціонували як родові дерева.

Ключові слова: *мовна картина світу, міфологема, давні германці, Світове дерево, ясен Ігдрасиль.*

Tetyana KHOMENKO,

orcid.org/0000-0002-7871-1940

Candidate of Pedagogical Sciences,

Associate Professor at the Department of German Language, Foreign Literature and Didactic

Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University

(Kropyvnytskyi, Ukraine) tat04jana24@gmail.com

THE MEANING OF THE WORLD TREE MYTHOLOGEME IN THE WORLD VIEW OF ANCIENT GERMANS

This article is dedicated to the consideration of the world-tree mythologeme in the ancient Germans world view. Globalization, integration and migration processes are rapidly developing in modern living conditions. More and more often people find themselves in situations when they have to communicate with representatives of other culture. World view captures the peculiarities of people's speech. Knowledge of the historical development of different people's world view will help in successful communication.

Already W. Von Humboldt connected the language of the people with their world view. Now the world view is considered by researchers as a reflection of the meanings that function in the language.

C. Jung and K. Kerényi explained mythologemes as an integral part of the myth and attributed to it stories about the gods, heroic battles and journeys to the underworld. This article is aimed at clarifying the meaning of the mythologeme of the World tree in the ancient Germans language world view.

*The myths of many nations of the world are located in the mythologeme of the World tree which is a reflection of the ideas of ancient people about the structure of the universe. The World tree represents the axis of the universe. The German-Skandinavian mythologeme of the World tree covers certain characteristics: The World tree should be the Tree of life, tree of Knowledge, the beautiful, glorious, the best tree. Although the Edda texts directly indicate the ash Yggdrasil as a World tree, the debate among researchers about this tree does not subside. It was stated that the World tree can be both ash and yew or oak. The name Yggdrasil was etymologized as *igwja «yew» ma *dher «pillar», so «yew pillar». All parts of the yew tree are poisonous, it cannot serve as a type of the Life tree.*

*Oak in German-Skandinavian view was a sacred tree. Old Germanic name of oak «*aik-» is taboo, the root of the word is impossible to etymologize correctly. Different etymological attempts actualize the characteristics that may be inherent in the World tree: the Life tree, mighty, firm. But an oak is also associated with death – lightning most often hits oak tree. A dry tree cannot be a World tree.*

Ash tree is the most successful symbol of the World tree. Ash tree is dedicated to the supreme god Odin, the first man was made from it, ash trees functioned as ancestral trees.

Key words: language worldview, ancient Germans, mythologeme, World tree, ash tree Yggdrasil.

Постановка проблеми. У сучасному світі можна спостерігати процеси, які є необоротними у всіх сферах людської діяльності. Глобалізаційні, інтеграційні, міграційні зміни у суспільстві набувають більшої інтенсивності. Зараз багато людей потрапляють у такі життєві ситуації, коли необхідно налагоджувати контакти з мешканцями інших країн. У цих ситуаціях не зайвими стають знання особливостей культури та етносу, збережених у мовній картині світу того чи іншого народу. Як встановлено, елементи мовної картини світу розвиваються протягом довгого часового відрізка, іноді декілька сотень років. Щоб успішно контактувати, представники різних культур повинні мати уявлення про історичний розвиток мовних особливостей в картині світу іншого етносу.

Аналіз досліджень. Лінгвофілософська концепція В. фон Гумбольдта надає поняття про мовну картину світу. У ній мова народу тісно пов'язується з його світобаченням. Розвиток мови відбувається у тому напрямку і таким чином, яким народ бачить світ навколо себе і якими засобами він відображає цей світ у своїй мові. Отже, через мову можна пізнати характер народу. В. фон Гумбольдтом було зазначено, що, якщо людина хоче успішно оволодіти іноземною мовою, їй треба змінити своє світобачення і подивитися на світ очима носіїв цієї мови (Гумбольдт, 1984: 80).

У сучасному мовознавстві теоретичну концепцію мовної картини світу розвивають Ю. Апресян, Ю. Воротніков, А. Залізник, Г. Лукаш, С. Семчинський, О. Хроленко. Найвні в мові смисли є центральною категорією їх теоретичного розгляду мовної картини світу. Але приховані смисли присутні у більшості слів та виразів, і людина мимовільно сприймає одиниці мови сукупно: матеріальний образ слова і смисли, вміщені у слові (Шмелев).

К. Г. Юнг та К. Керенї опублікували книгу «Вступ у сутність міфології» в Амстердамі у 1941 р. У ній вони звернулися до поняття міфо-

логемі і визначили її як матеріал міфу, який передавався з давніх часів у різних народів, який збережений традицією, і який охоплює, наприклад, оповіді про богів та богоподібних істот, героїчні битви та подорожі у підземний світ (Юнг, 1996: 13). Отже, стала традиційна частина міфу вважається міфологемою. Міфологеми можуть бути універсальними для всіх народів (боги як творці Всесвіту), а можуть бути унікальними, характерними лише для окремого народу.

У 19 ст. вчені почали публікувати праці про германські міфи. Книга Я. Грімма «Німецька міфологія» вперше вийшла друком у 1835 р. Дослідник спробував реконструювати німецьку міфологію за допомогою фольклорних джерел. В. Голтер видав «Настільну книгу германської міфології» у 1895 р., а у 1906 р. вийшла книга Е. Могка «Германська міфологія». У середині 20-го століття виникла нова хвиля інтересу до вивчення народної міфотворчості. Германско-скандинавській міфології були присвячені праці таких дослідників, як А. Я. Гуревич, В. Я. Петрухін, Т. В. Топорова, М. І. Стеблін-Каменський. На початку 21 ст. до проблем германської міфології зверталися Р. Зіmek, В. В. Левицький.

Мета статті – з'ясувати та описати зміст міфологеми Світового дерева у мовній картині світу давніх германців.

Виклад основного матеріалу. Міфологема Світового дерева зустрічається у міфотворчості багатьох народів. Дослідники зазначають, що ця міфологема відображає уявлення давніх людей про будову Всесвіту (Grews, 2003: 38). Германско-скандинавська міфологема Світового дерева спирається на мотиви Дерева життя, Дерева пізнання, Дерева долі, Дерева міри або межі/краю, найкращого дерева, вічнозеленого дерева, величезного дерева, прекрасного дерева, славетного дерева, дерева – дороги/драбини між світами. Германско-скандинавська міфологія чітко визначає Світове дерево як ясен Ігдрасиль. Але деякі дослідники

натякають на те, що таким деревом міг бути дуб (Мифы, 1980: 394; Davidson, 1993: 69; Welke, Lermer, 2014: 31). Р. Буайє пише, що Світове дерево германо-скандинавської міфології, яке може бути ясенем, дубом, тисом, об'єднує собою весь світ (Буайє). Це дерево називається Ігдрасиль (дсканд. Yggdrasill), у давніх текстах зустрічаються також назви Лерад (дсканд. Læraðr) та Мімамейд (дсканд. Mímameiðr).

В описі дерева Мімамейд у «Промові Багатомудрого» говориться, що ніхто не знає, що за коріння має це дерево:

Mímameiðr hann heitir,
En þat manngi veit,
af hverjum rótum renn.

Майже те ж саме каже Один у «Промові Високого», коли розповідає, як він висів на Світовому дереві:

á þeim meiði,
er manngi veit
hvers af rótum renn.

Отже, рід та назва дерева в цих уривках не визначена. Ф. Водночас, дерева тису з густою, темною кроною та коротким стовбуром могли справляти гнітюче враження на людей. Недарма у Німеччині, Британії, Франції тис саджають на цвинтарях..

Германське слово «*īwō» (тис) має відповідники у багатьох індоєвропейських мовах на позначення різних рослин. Єдиною ознакою, що об'єднує ці рослини є червонястий колір якоїсь з їх частин. Тому ймовірно припущення, що слово «*īwō» є не первинною назвою цієї рослини, а евфемізмом (у тиса червоні «ягоди»), характеристика дерева як «вічнозеленого» спостерігається в хетській мові:

а. uew «тис», да. īw, ēow, н. Eibe «тис», днв. īwa, дс. īch, дісл. ūr, герм. *īwō-/īhwō-/īgwō-/īhwa- «тис» // лат. ūva «виноград» (<*oiqā), гр. oiē, óē «горобина», ,арм. aigi (<*oiqā) «виноградник», хет. eja «вічнозелене дерево», галльск. ivos «тис», лит. ievà «черемха», рос. ива, псл. *iva < іє. *(e) i-čo-/oiqā < іє. *ei «червонястий, строкатий» (Левицький, 2010: 302).

Є свідчення давніх авторів, що вино, настояне у чашах з тисової деревини, ставало отруйним – так правителі позбавлялися своїх ворогів. Усі частини тисового дерева, окрім принасінника-«ягоди», є отруйними. Олені та кози у суворі зими можуть споживати глицю шпилькових дерев, але при довгому споживанні у тварин розвиваються запалення шлунково-кишкового тракту, від чого вони гинуть. Це дерево можна вважати «деревом смерті», а не Деревом життя, тому його образ

не міг функціонувати як міфологема Світового дерева.

Але в едичних текстах можна знайти епізоди, які зберегли уявлення людей про тис як про божественне дерево. Так, бог Улль жив у палаці у долині, яка називалася Ідалір, «долина тисів». Тис може сприйматися тут як родове дерево та як захист від відьом та чаклунства. Улль був покровителем полювання і стрільби з луків, а луки тоді виготовлялися з тисової деревини, бо вона була міцною і водночас гнучкою. Ім'я Улля наявне в багатьох сакральних топонімах по всій Скандинавії, а особливо у Швеції, що свідчить про широке розповсюдження його культу.

Як Світове дерево германо-скандинавів розглядався також дуб. Індоевропейське слово *perkʷos «дуб» співвідноситься з латинським quercus (quercus robur «дуб звичайний»), назвою богу грому Perkūnas у литовців, Перуна у слов'ян, Parjānyah у давніх індійців. У германців виникла табуйована назва цього дерева:

а. oak «дуб», да. ās «дуб, судно з дубу», дс. ēk, н. Eiche, «дуб, судно з дубу», днв. eih, шв. ek, дісл. eik, «дуб, човен, судно» < герм. *aik-/ō «дуб» (Левицький, 2010: 56). Етимологія слова невияснена. Були багаточисленні спроби його етимологізувати. Різні варіанти етимологізації актуалізують характеристики цього дерева, багато з яких співпадають з ознаками Світового дерева: іє. *aj «тремтіти» (> «тремтяче дерево»); <*aju- «життєва сила» (> «дерево життя») (Лівицький, 2008: 426).

Навіть у Рагнарьок Світове дерево не ламається: *aju > герм. aiw «час, вічність»; герм. *ajuka «вічність» < іє. *oju-gʷa (gʷa = *gʷeh, «йти») «хід, рух, який має життєву силу» (Левицький, 2010: 62). Деревина дубу тверда, особливо та, що довго пролежала у воді, так званий, морений дуб: герм. *aik «дуб» < іє. *jeg- «лід» < іє. *(a)j(e)g- «твердий» > *aig (герм. *aik «дуб» та *jeg- «лід») «твердий, як лід».

У сусідів германців – фінів – дуб вважався Світовим деревом, у інших сусідів – слов'ян та кельтів – священним деревом, присвяченим богу грому. Назва кельтських жерців-друїдів походить від слова «dair», що означає «дуб». У германців це дерево було присвячене богу грому та блискавки Тору/Донару: дісл. þōrr, да. þunarr, дс. Thunar, днв. Donar < герм. *þunraz «грим» < іє. *(s)ten-/ton- «гриміти, гуркотіти». Зброєю Тора є молот Мйоллнір: дісл. mjöllnir < *meldunijaz //дпрус. mealde «блискавка», рос. молния < mьldnъji- (Лівицький, 2008: 67). Із священним дубом Тор/Донар пов'язаний через ім'я його матері Fjörgyn (Лівицький, 2008: 426).

Складові дубу мають лікувальні властивості, фітонциди дубу вбивають дизентерійну паличку. Вигляд дерева міг викликати у давніх германців асоціації із Світовим деревом. Крона дубу – шароподібна або широкопірамідальна, асиметрична, з міцними гілками та товстим стовбуром. Окрім того, дуб – довгожитель, дерева можуть доживати до двох тисяч років: герм. *aik < іє. *aiǵ-/auǵ-/ag– «рости»; *aiǵ-: гр. aigilos «трава»; *auǵ-: гот. aukan «збільшуватися»; ag-: гот. akran «плід, врожай», дісл. akran «плід дикоростучих дерев»; да. æsern «жолудь, горіх», свн. askeran «жолудь», тобто, герм. *aik– «те, що росте, дерево» > «дуб» або «сильний, могутній» (Левицкий, 2010: 57).

Жолуді входили до раціону давніх германців. Ними вони також годували свиней (м'ясом цієї тварини харчувалися ейнхерії у Вальхаллі), тому жолуді цілком можуть бути плодами Світового дерева. Деревина дубу вважається найбільш стійкою до гниття серед усіх листяних дерев, у Європі ростуть вічнозелені дуби. Латинське слово quercus для позначення дубу означає «гарне дерево»: кельт. queg «гарний» та кельт. cuez «дерево». Як бачимо, багато характеристик дубу співпадають з ознаками Світового дерева.

Але проти цього говорять ті факти, що Тор/Донар не був верховним богом давніх германців, дуби уражалися блискавками набагато частіше, ніж інші дерева, а сухе дерево не може уособлювати Дерево життя. Деревина дубу набула ритуального значення, бо йде на виготовлення трун.

На дубах влітку з'являється медвяна роса. Про неї згадується у «Видінні Гюльві» як про їжу бджіл. Насправді медвяна роса – це виділення рослинами солодкої роси вранці та ввечері, коли змінюються погодні умови. Цю назву мають також прозорі виділення комах на листках рослин. Бджоли збирають обидва види медвяної роси як замітника нектару, але на зиму бджолам такий мед залишати не можна, вони гинуть від його споживання. Вважається, що бджоли збирають з дубів пилок та нектар, але цей мед вони не запасують на зиму та для споживання людьми, а використовують на розвиток бджолосімей.

Тим не менше, у «Еддах» є згадки про дуб та його значення для давніх германців. У «Видінні Гюльві», коли Тор із супутниками подорожував до міста Утгарда-Локи, уся дія відбувається під священними деревами цього бога – дубами. Із початку свого знайомства із Скрюміром Тор підперезався Поясом сили, а дуби, безперечно, збільшили його силу у багато разів.

Олень Ейктюрнір стоїть на Вальхаллі та об'їдає Світове дерево. З його рогів капає стільки

вологи, що вона стікає вниз, у потік Хвергельмір (Киплячий Казан) та дає початок річкам у країна асів. Ім'я оленя означає «з дубовими кінчиками рогів»: дсканд. eik «дуб», дсканд. rogn «шипи, терен, ріг» – «той, що з дубовими рогами», або дсканд. Eikfurnir «дубовий» та «кінчики». Деревина дубу є однією з небагатьох, придатних для того, щоб робити гнуті деталі різного радіусу, ця властивість дубу була використана для створення оленю чарівних рогів. Оскільки деревина, гілки, листя дубу мають антибактеріальну дію, то дубові роги оленя могли слугувати фільтром для води, у річки вона потрапляла вже чистою.

У «Промові Високого» згадується про лікувальні властивості дубу: «...eik við abbindi...» (...пронос лікують дубом...). Використовуючи у їжу жолуді, давні германці знали, що у великій кількості жолуді можуть викликати отруєння. Отже, окрім позитивних впливів на життя людей, дуб має багато асоціацій із смертю, що не є корисним для образу Світового дерева.

У міфах германо-скандинавів чітко вказується на ясен Ігдрасиль як на Світове дерево. Його назва має спірну етимологію і може бути пояснена кількома варіантами:

назва Yggdrasill походить з давньоскандинавського слова ygg «жах, жахливий» та давньоскандинавського drasill «кінь». Дослідники пояснюють, що Yggdrasill означає «кінь Жахливого». «Жахливий» – це одне з багаточисельних імен верховного бога германо-скандинавів Одіна. Таким чином, назва дерева співвідноситься із сюжетом «Промови Високого», коли Один дев'ять ночей та днів висів на Світовому дереві, проткнутий своїм списом, без їжі та води, присвячений собі ж як жертва. За це він отримав руни та всі знання про них. Германці називали шибеницю «кінь», а шибеника – «вершник» (Golther, 1895: 529);

Yggdrasill – це Світове дерево, до якого Один прив'язує свого коня (Simek, 2006: 495);

давньоскандинавське слово ygg перекладається як «жах» а назва дерева – як «дерево жаху» (Simek, 2006: 495), що знову пов'язується із шаманською жертвою Одіна.

Загальноприйнятою етимологією є уподібнення дерева коню, який позначається словом drasill з не зовсім ясною етимологією, відомо, що drasull – ім'я, що давали коням (Топоров). У «Молодшій Едді» Одіна називають galga valdr «шибениці володар», galga farmr «шибениці тягар», hangagoð, hangatýr «висячий бог». Він вмів оживляти повішаних та розмовляти з ними. Для цього бога-шамана ясен Ігдрасиль слугував

дорогою-драбиною для подорожі у всі дев'ять світів, які існували на Світовому дереві.

Світове дерево має ще назву Лерад (дканд. *Læraðr*) та Мімамейд (дканд. *Mímameiðr*). Дканд. **hlæradr* означає «той, що дає захист». *Mímameiðr* означає «балка, дерево Міміра», який був хазяїном джерела мудрості на Світовому дереві. Хоч дослідники ідентифікують ці назви із Світовим ясенем, можна припустити, що це назва гілок, під якими знаходилися відповідно Вальхалла та джерело Міміра. Назву *Mímameiðr* пов'язують також із давньоскандинавським словом *mjótudr* «відмірювання» (долі), тоді *Mímameiðr* значить «дерево міри» і може мислитись як найдовша гілка Світового дерева, яка досягає граничної межі, і за якою вже нічого немає.

За зовнішнім виглядом ясен є вдалою моделлю побудови Всесвіту. Ці дерева можуть досягати п'ятдесяти метрів у висоту, крона дерева видовжено-яйцеподібна, високо піднята, з товстими рідкими гілками, під якими і можуть знаходитися дев'ять міфологічних світів. Пагони дерева спрямовані вгору, тому міфологічним чотирьом оленям потрібно дуже сильно витягувати ший, щоб до них дотягнутися. У природі листя ясеня входить до харчового раціону оленів. Листя ясеня має по краях зубчики і може візуально сприйматися як едичне позначення *barð*. Взагалі дерево ясен викликає враження світла, на противагу мороку тиса та тьмяності дубу.

Ясен – довгожитель, живе триста років, його деревина міцна і водночас гнучка, з неї виробляли руни та речі різного призначення: а. *ash* «ясен», да. *asc*, н. *Esche* «ясен», днв. *asc*, дс. *ask*, дісл. *askr* «ясен, спис, судно» < герм. **ask-iz* «ясен»; н. *Asch* «миска», днв. *asc-*, да *æsc.*, дісл. *askr* «човен» (Левицький, 2010: 79).

Ясен був хорошим матеріалом для виготовлення зброї, перед усім, списів. У циклі опер Р. Вагнера «Кільце Нібелунгів» спис Одіна зроблений із ясеня Іггдрасиль:

Безстрашний Одін випив води, (з джерела Міміра)

і засвітився колодязь.

Віддав би велику ціну –

своє око в обмін на це.

З Дерева життя – Іггдрасиль
зламав Одін гілку,

зрізав кору і зробив він свій спис.

Хоч ясен також піддається дії медвяної роси, бджоли отримують з нього цінний пилок-обніжжя, а також ясеневий мед, який їм можна запасати на зиму. Люди вживали плоди ясеня у їжу, а також його солодкий сік. Всі частини дерева мають лікувальні властивості, а у давнину ясенем лікували укуси змії, вважалося, що змії бояться ясеневого дерева взагалі.

В «Еддах» ясен Іггдрасиль виступає як Дерево життя. Норни поливають його корінь із священного джерела Урд і таким чином дають дереву змогу зеленіти вічно і не загинути. Одночасно цей ясен не є «вічним» деревом: його корені гризуть дракон та змії, листя та пагони об'їдають олені, а стовбур гниє. Але це дерево настільки міцне, що навіть у Рагнарьок воно скрипить, тремтить, але не ламається.

Висновки. Отже, беручи до уваги етимологію, тис міг вважатися Світовим деревом у германско-скандинавській міфології. У давніх текстах про тис нагадують такі слова, як та *barð*. Але факт отруйності цього дерева повністю відхиляє ці припущення.

Дуб, священне дерево германців, також розглядався дослідниками як варіант Світового дерева. Германський корінь **aik-* не має впевненої етимології. Різні етимологічні спроби називають характеристики дубу, які має і Світове дерево: дуб, твердий, як лід; дерево життя, могутній, міцний. Але дуб уособлює смерть. З нього робили труни, дуб притягує блискавки і гине.

Ясен як «світле» дерево має бути символом життя. Це дерево верховного бога германців Одіна, його драбина в інші світи, матеріал для виготовлення його списа та рун. Перший чоловік *Ask* також був виготовлений з деревини цього дерева. Ясен згадується у давніх текстах і як родове дерево. Отже, як дерево, пов'язане із вищими цінностями давніх германців, ясен виконує функції Світового дерева у германско-скандинавській міфології.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Буайе Р. Средневековая Исландия. URL: www.e-knigi.com
2. Гумбольдт В. Избранные труды по языкознанию. Москва: Прогресс, 1984. 397 с.
3. Левицький В. В. Этимологический словарь германских языков: в 2 т. Винница: Нова книга, 2010. Т. 1. 616 с.
4. Левицький В. В. Основы германистики. Винница: Нова книга, 2008. 527 с.
5. Мифы народов мира: энциклопедия: в 2 т. Москва: Советская энциклопедия, 1980. Т. 1. 672 с.
6. Топоров В. Исследования по этимологии и семантике. URL: www.books.google.com.ua
7. Шмелев А. Д. Ключевые идеи русской языковой картины мира и межкультурная коммуникация. URL: 01-Shmelev.pdf

8. Юнг К. Г. Душа и миф: шесть архетипов. Киев: Гос. библиотека Украины для юношества, 1996. 384 с.
9. Grews J. Forest and tree symbolism in folklore. *Unasylyva*. 2003. Vol. 54. № 213. Pp. 37–43.
10. Davidson H. The lost Beliefs of Nothern Europe. Abingdon: Routledge, 1993. 181 p.
11. Golther W. Handbuch der germanischen Mythologie. Leipzig: Hirzel, 1895. 668 S.
12. Welke C., Lermer G. Eihen – Gedenken und Gedanken. *LWF Wissen*. 2014. № 75. S. 30–40.
13. Simek R. Lexikon der germanischen Mythologie. Stuttgart: Kröner, 2006. 591 S.
14. Schröder F. R. Untersuchungen zur germanischen und vergleichenden Religionsgeschichte. In 2 Bd. Tübingen: Mohr, 1941. Bd. 1. 74 S.

REFERENCES

1. Boyer R. Srednevekovaya Islandiya [Medieval Iceland]. URL: www.e-knigi.com [in Russian].
2. Humboldt W. Izbrannyye trudy po yazykoznaniiyu [Selected works on linguistics]. Moscow: Progress, 1984. 397 p. [in Russian].
3. Levitskiy V. V. Etimologicheskii slovar' germanskih yazykov: v 2 t. [Etymological dictionary of Germanic languages: in 2 Vol.]. Vinnitsa: Nova knyga, 2010. Vol. 1. 616 p. [in Russian].
4. Levytskyi V. V. Osnovy germanistyky [Basics of German studies]. Vynnytsya: Nova knyga, 2008. 528 p. [in Ukrainian].
5. Mify narodov mira: enzyklopediya: v 2 t [Myths of the peoples of the world: encyclopedia]. Moscow: Sovetskaya enzyklopediya, 1980. Vol. 1. 672 p. [in Russian].
6. Toporov V. N. Issledovaniya po etimologii i semantike [The investigations in etymology and semantics]. URL: www.books.google.com.ua [in Russian].
7. Shmelyov A. D. Klyucheveye ideyi russkoy yazykovoy kartiny mira i mezhkulturnaya kommunikatsiya [Key ideas of the Russian language world view and intercultural communication]. URL: 01-Shmelev.pdf [in Russian].
8. Jung K. G. Dusha i myf: shest' archetypov [Soul and myth: six archetypes]. Kiev: State Ukrainian library for youth. 1996. 384 p. [in Russian].
9. Grews J. Forest and tree symbolism in folklore. *Unasylyva*. 2003. Vol. 54. № 213. Pp. 37–43.
10. Davidson H. The lost Beliefs of Nothern Europe. Abingdon: Routledge, 1993. 181 p.
11. Golther W. Handbuch der germanischen Mythologie. Leipzig: Hirzel, 1895. 668 S.
12. Welke C., Lermer G. Eihen – Gedenken und Gedanken. *LWF Wissen*. 2014. № 75. S. 30–40.
13. Simek R. Lexikon der germanischen Mythologie. Stuttgart: Kröner, 2006. 591 S.
14. Schröder F. R. Untersuchungen zur germanischen und vergleichenden Religionsgeschichte. In 2 Bd. Tübingen: Mohr, 1941. Bd. 1. 74 S.